

1. Shrnutí

Výsledky sčítání lidu, domů a bytů k 26. březnu 2011 ukázaly změny v demografické, sociální i ekonomické struktuře jak v kraji jako celku, tak v jeho jednotlivých částech.

- Moravskoslezský kraj je region s nejmenším počtem sídel. Kraj svou rozlohou 5 427 km² představuje 6,9 % území celé České republiky a zaujímá tak 6. místo mezi všemi kraji. Je tvořen šesti okresy a dělí se na 22 správních obvodů ORP. Stávající počet 300 obcí se v posledním desetiletí stabilizoval. Jedna obec má průměrně pět základních sídelních jednotek. Tři čtvrtiny obyvatel kraje žije ve 42 městech. V kraji je stále vysoká koncentrace obyvatelstva (222,2 osob na km²). Více než 50 000 obyvatel má pět měst, a to Ostrava, Havířov, Karviná, Frýdek-Místek a Opava.
- V souladu s mezinárodními doporučeními byly výsledky sčítání 2011 zpracovány podle místa obvyklého pobytu obyvatel. Obvyklý pobyt v Moravskoslezském kraji uvedlo 1 205 834 obyvatel, což je třetí nejvyšší počet mezi kraji České republiky. Počet obyvatel s obvyklým pobytem v kraji je nižší než počet osob s trvalým pobytem téměř o 28 tisíc obyvatel. Podíl cizinců 1,7 % na celkovém počtu obyvatel byl jeden z nejnižších v ČR. Počet sečtených bezdomovců byl v mezikrajském srovnání nejvyšší.
- Stav obyvatel v kraji od roku 1991 stále klesá a v roce 2011 byl o 45 tisíc trvale bydlících osob nižší.
- Průměrný věk činil 41,0 let, což je stejný průměr jako byl v celé České republice. Věková struktura obyvatelstva potvrzuje trend postupného stárnutí populace. V posledním desetiletí se podíl osob ve věku do 14 let dále snížil (na 14,4 %), vzrostl podíl obyvatel ve věku 65 a více let (na 15,7 %). Z pohledu na velikostní skupiny obcí podle počtu obyvatel zjistíme, že ve všech velikostních skupinách obcí vždy převažuje počet obyvatel poproduktivního věku nad obyvateli věku předproduktivního kromě obcí s 200 až 999 obyvateli.
- Stejně jako v celé České republice vzrostl i v Moravskoslezském kraji podíl svobodných na úkor ženatých, resp. vdaných. To bylo způsobeno jednak odkládáním sňatků do pozdějšího věku, popřípadě trendem neuzavírat manželství vůbec. Ženy se obecně vdávají dříve (ve věkové kategorii 30–34 let je více vdaných než svobodných) než muži (až ve věkové kategorii 35–39 let je více ženatých než svobodných).
- Potvrdila se tendence změny životního stylu mladé generace po roce 1989 – odsouvání mateřství do pozdějšího věku. Nejvíce dětí se rodí ženám ve věku 35 až 39 let. Na 1 000 žen ve věku 15 a více let připadalo 1 649 živě narozených dětí. Více dětí mají matky s nižším vzděláním a také matky věřící.
- Národnostní struktura zjištěná sčítáním 2011 je ovlivněna tím, že 23,7 % obyvatel Moravskoslezského kraje využila práva národnost neuvést. Českou národnost deklarovalo 83,3 % obyvatel, kteří národnost uvedli. V Moravskoslezském kraji i v ostatních moravských krajích obyvatelé deklarovali též národnost moravskou a slezskou. Počet přihlášených k slezské národnosti byl největší v České republice. K dalším početně významným národnostem patří národnost slovenská a polská.
- Vztah obyvatel kraje k místu narození je poměrně silný, většina obyvatel (51,5 %) žije ve své rodné obci. Vazba mužů na místo narození je silnější než vazba žen, což je dáno přetrvávající tradicí, že žena při uzavření sňatku, navázání vztahu, většinou následuje svého životního partnera.
- K otázce svého vztahu k náboženství se vyjádřilo 56,2 % obyvatel kraje. Z nich více než polovina uvedla, že jsou bez náboženské víry.
- Dlouhodobě roste zastoupení lidí s vyššími stupni vzdělání. Tento vývoj ovlivnil jak větší zájem mladých lidí o studium v souvislosti s lepším uplatněním vzdělaných lidí na trhu práce, tak přirozená měna, kdy ubývá starší generace narozená v první polovině minulého století s vyšším podílem osob jen se základním vzděláním. Osoby s vyšším vzděláním se (stejně jako v jiných krajích) soustřeďují spíše do měst, kde jsou obvykle větší možnosti získání odpovídajícího zaměstnání.
- V porovnání s výsledky sčítání v roce 2001 se v kraji snížil podíl obyvatel ekonomicky aktivních. Kromě demografického vývoje to souvisí s větším podílem osob studujících na středních a vysokých školách i většími možnostmi získávání zkušeností v zahraničí před nástupem do zaměstnání. Míru ekonomické aktivity (59,0 %) má kraj ve srovnání s Českou republikou jednu z nejnižších, mezi kraji se řadí až na 12. místo.
- Podíl zaměstnaných osob (51,7 %) je vůbec nejnižší v České republice. Z osob ekonomicky neaktivních představují největší část nepracující důchodci (49,3 % je čtvrtý nejvyšší podíl mezi kraji České republiky).
- Z celkového počtu zaměstnaných tvoří zaměstnavatelé jen 3,3 % a samostatně činní 10,0 %, což jsou podíly pod celorepublikovým průměrem.
- Ve struktuře zaměstnaných podle odvětví činnosti má nejméně významný podíl průmysl (30,1 % osob se zjištěným odvětvím činnosti), obchod a opravy motorových vozidel (10,0 %) a zdravotní a sociální péče (7,1 %). Stejně jako v celé republice došlo i v Moravskoslezském kraji ke snížení podílu zaměstnaných ve výrobních odvětvích a naopak jejich růstu v oblasti služeb.

- Z pohledu dojížděky do zaměstnání má kraj (stejně jako jiné kraje kromě Hl. města Prahy a kraje Jihomoravského) záporné saldo, z kraje za práci vyjíždí o 14,4 tisíc osob více, než do něho dojíždí. Mimo obec bydliště vyjíždí za prací více než dvě pětiny zaměstnaných osob, přitom za zaměstnáním vyjíždějí více muži než ženy. Podíl vyjíždějících osob se jednoznačně snižuje s rostoucí velikostí obce, což souvisí především s množstvím a strukturou pracovních příležitostí v rámci obce.
- Celkový počet hospodářických domácností se snížil za 10 let o 1,2 %, stejně tak u počtu rodinných domácností tvořených jednou rodinou došlo ke snížení o 9,9 %. Naopak počet domácností jednotlivců vzrostl o 6,8 %, přičemž tyto domácnosti tvoří více než třetinu domácností v kraji. Značně se zvýšil také počet neúplných rodin bez závislých dětí. Na změny ve struktuře domácností působí zejména trend zakládání rodiny v pozdějším věku. To souvisí s většími možnostmi vzdělávání a cestování, snahou vytvořit ekonomické zázemí a získat samostatné bydlení.
- Domácnosti tvořené jednou úplnou rodinou se průměrně starají o 0,67 závislého dítěte. Převážná většina těchto rodin (58,8 %) jsou ale domácnosti bezdětné. Rodiny s jedním resp. se dvěma závislými dětmi jsou zastoupeny podílově stejně, a to 19 %. Rodiny s větším počtem závislých dětí se na domácnostech tvořených jednou úplnou rodinou podílí jen 3,1 %. Více než pětina rodinných domácností tvoří neúplnou rodinu, v jejímž čele je převážně žena.
- Z vybavenosti bytových domácností bylo zjišťováno pouze vybavení počítačem a připojením k internetu. V kraji bylo k datu sčítání vybaveno počítačem 56,6 % bytových domácností a 53,1 % jich mělo připojení k internetu. Tato vybavenost se v posledních letech poměrně dynamicky zvyšuje.
- Celkový počet domů se v období 2001–2011 zvýšil o 8,2 %, přičemž počet obydlených domů vzrostl o 8,6 % a neobydlených o 4,6 %. Neobydlené domy se na domovním fondu podílejí 10,3 %. Nejčastějším zjištěným důvodem neobydlenosti je přitom využívání domů k rekreaci (31,6 % neobydlených domů). Ve skladbě domovního fondu tvoří 84,0 % rodinné domy.
- V posledních 10 letech se zvýšil počet obydlených bytů o 2,4 %. Průměrné stáří obydlených bytů je v Moravskoslezském kraji 46,2 let. Nejstarší bytový fond mají nejmenší obce. Z pohledu vlastnictví byl nejvýznamnější nárůst podílu bytů v osobním vlastnictví (ze 7,1 % na 13,3 %) na úkor bytů družstevních a nájemních. Největší podíl (30,0 %) však připadá na byty ve vlastním domě. Počet neobydlených bytů vzrostl za 10 let o 37,0 %. Důvod neobydlenosti nebyl zjištěn u pětiny všech neobydlených bytů.
- Vlivem modernizace bytového fondu a nové výstavby došlo ke zlepšení kvalitativních charakteristik bydlení. V přepočtu na 1 obydlený byt připadá 2,5 osoby, na obytnou místnost pak 0,76 osoby. Dále se rovněž zvýšilo technické vybavení bytů. Vodovodem je vybaveno 93,5 % bytů, připojením na kanalizační síť 73,3 % bytů. Byty se sníženou kvalitou tvoří 5,0 % obydlených bytů.